

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА**

Н. Є. Василевська, Н. А. Левченко

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання курсової роботи

з дисципліни

"БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК"

*(для студентів 3 курсу заочної форми навчання
напряму підготовки 6.030509 «Облік і аудит»)*

Харків ХНАМГ 2010

Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни «Бухгалтерський облік» (для студентів 3 курсу заочної форми навчання напряму підготовки 6.030509 «Облік і аудит») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: Н. Є. Василевська, Н. А. Левченко. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 27 с.

Укладачі: канд. екон. наук, доц. Н. Є. Василевська,
ст. викл. Н. А. Левченко

Рецензент: д-р екон. наук., проф. Т. В. Момот

Рекомендовано кафедрою обліку і аудиту,
протокол № 1 від 30.08.2010 р.

ВСТУП

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння матеріалом дисципліни, засвоєння та формування необхідних умінь і навичок у час студентів, вільний від обов'язкових навчальних занять. Під час такої роботи студентом використовується навчальна і спеціальна література, тексти лекцій та інші інформаційні джерела. Специфічною формою самостійної роботи є виконання індивідуальних завдань у вигляді розв'язування задач, аналізу ситуацій, написання рефератів, виконання контрольної та курсової робіт.

При вивченні дисципліни «Бухгалтерський облік» Навчальним планом ХНАМГ передбачено виконання курсової роботи у 6 семестрі студентами-бакалаврами, які навчаються за заочною формою навчання напряму підготовки 6.030509 «Облік і аудит». Загальний обсяг часу, що відводиться для виконання цієї роботи, складає 36 годин.

Мета курсової роботи: закріплення знань, отриманих студентами у процесі вивчення матеріалу лекційних та практичних занять дисципліни (у розрізі всіх її основних змістових модулів), та формування навичок самостійного вирішення конкретно поставленої практичної бухгалтерської задачі.

У зв'язку із вищесказаним, **Завдання** курсової роботи, **запропоноване нами до виконання**, складається з **двох частин – теоретичної та практичної**.

1. ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Завдання теоретичної частини полягає у такому.

1. Надбання студентами навичок з опрацювання інформаційних джерел щодо ведення бухгалтерського обліку: нормативно-правових положень; фахової та начальної-методичної літератури тощо.

2. Закріплення набутих теоретичних знань та їхнє подальше розширення (поглиблення).

Теоретична частина охоплює питання дисципліни «Бухгалтерський облік» за темами, у розрізі усіх змістових модулів, що передбачені Робочою програмою дисципліни.

Вибір варіанту теоретичної частини курсової роботи здійснюється для кожного студента окремо, на підставі останніх двох цифр його залікової книжки (таблиці 1 і 2).

Таблиця 1. – Визначення варіанту теоретичної частини курсової роботи

№ варіанта	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Цифри залікової книжки	13; 00	01; 22; 80	31; 02; 26	40; 03	49; 04; 17	58; 05; 98	94; 06	85; 80; 07	76; 08	67; 09
№ варіанта	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Цифри залікової книжки	15; 63; 10	19; 27; 14	28; 23; 44	37; 59	32; 46	55; 45; 41	36; 64; 77	73; 68	95; 82	91; 86
№ варіанта	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
Цифри залікової книжки	66; 24; 35	57; 33	42; 62; 75	51; 11; 81	20; 50	47; 96; 53	38; 87	29; 78	93; 69	84; 18; 60
№ варіанта	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
Цифри залікової книжки	12; 16	21; 43	30; 52; 99	39; 25	48; 90; 70	56; 34	74; 89; 97	65; 88; 72	83; 79	92; 54; 61

Таблиця 2. – Перелік тем до варіантів теоретичної частини роботи

№ варіанту	Назва теми теоретичної частини
1	2
1	Характеристика принципів бухгалтерського обліку
2	Розвиток бухгалтерського обліку: історичний аспект
3	Основні вимоги до складання та подання фінансової звітності
4	Класифікація рахунків за призначенням і структурою
5	Основні вимоги до складання первинних облікових документів
6	Загальна характеристика бухгалтерських рахунків
7	Закон України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні”: основні положення
8	Первинне спостереження та документооборот
9	Помилки в облікових записах: способи їх виявлення та виправлення
10	Звітність як спосіб узагальнення даних поточного бухгалтерського обліку

1	2
11	Інвентаризація: види та порядок її організації на підприємстві
12	Значення та загальна характеристика МСБО.
13	Основи обліку доходів і фінансових результатів підприємства
14	Контрольне значення оборотних відомостей.
15	Класифікація облікових документів
16	Основи обліку витрат підприємства
17	Журнально-ордерна форма обліку: особливості використання
18	Характеристика процесу обліку виробництва продукції
19	Меморіально-ордерна форма обліку: загальна характеристика
20	Характеристика обліку процесу придбання виробничих запасів
21	Методичні прийоми бухгалтерського обліку
22	Класифікація рахунків за економічним змістом
23	Комп'ютеризація облікового процесу. Створення АРМБ
24	Метод подвійного запису: сутність та практичне застосування
25	Основи обліку власного капіталу підприємств України
26	Характеристика обліку процесу реалізації продукції
27	Типізація, стандартизація та уніфікація документів
28	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій
29	Загальна характеристика форм бухгалтерського обліку
30	Основи обліку основних засобів і нематеріальних активів
31	Загальна характеристика П(С)БО
32	Ресурси підприємства і їх класифікація
33	Основи обліку зобов'язань підприємства
34	Джерела утворення ресурсів і їх класифікація
35	Оцінка і калькуляція як елементи методу бухгалтерського обліку
36	Бухгалтерський баланс: загальна характеристика і види
37	Характеристика організації бухгалтерського обліку у малому бізнесі
38	Господарські операції та їх вплив на бухгалтерський баланс
39	Кореспонденція рахунків та види бухгалтерських проведення
40	Порядок і терміни складання, надання і затвердження звітності

Завдання практичної частини курсової роботи:

- ознайомлення з постановкою Завдання та вихідними даними для його виконання;
- складання початкового бухгалтерського балансу підприємства;
- складання бухгалтерських проведення стосовно господарських процесів;
- робота з Планом рахунків бухгалтерського обліку та Інструкцією щодо його застосування;

- розрахунок сум, які цього потребують, по господарських операціях;
- складання Сальдової оборотної відомості з метою отримання «пробного балансу»;
- проведення дослідження та аналізування змін, що відбулися на кінець звітного періоду, за даними Сальдової оборотної відомості;
- складання кінцевого бухгалтерського балансу підприємства у статистичній формі 1 «Баланс».

Практична частина курсової роботи запропонована нами у розрізі 10 варіантів. Вибір номеру такого варіанту здійснюється за допомогою табл. 2.

Таблиця 2. – Визначення варіанту практичної частини курсової роботи

Номер варіанту	Останні дві цифри залікової книжки
0	00
1	01, 10, 19, 28, 37, 46, 55, 64, 73, 82, 91
2	02, 11, 20, 29, 38, 47, 56, 65, 74, 83, 92
3	03, 12, 21, 30, 39, 48, 57, 66, 75, 84, 93
4	04, 13, 22, 31, 40, 49, 58, 67, 76, 85, 94
5	05, 14, 23, 32, 41, 50, 59, 68, 77, 86, 95
6	06, 15, 24, 33, 42, 51, 60, 69, 78, 87, 96
7	07, 16, 25, 34, 43, 52, 61, 70, 79, 88, 97
8	08, 17, 26, 35, 44, 53, 62, 71, 80, 89, 98
9	09, 18, 27, 36, 45, 54, 63, 72, 81, 90, 99

Щоб успішно виконати завдання практичної частини курсової роботи необхідно уважно ознайомитись із вихідними даними завдання та із відповідними методичними рекомендаціями.

Під час виконання студентами курсових робіт з дисципліни «Бухгалтерський облік» **обов'язково** здійснюється індивідуально-консультативна робота, – у вигляді проведення консультацій, – з боку лектора та викладачів, які проводять практичні заняття. Це дає змогу студентові отримувати необхідну допомогу: відповіді на конкретні запитання або пояснення з певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування.

2. ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Виконання практичної частини курсової роботи включає логічні та розрахункові процедури, послідовно об'єднані між собою. Вирішення всього комплексу завдань курсової роботи обов'язково повинне бути послідовним: тільки на основі отримання результатів рішення по одному етапу завдання може виконуватись наступний його етап. Практичну частину нашої курсової роботи далі ми будемо називати «Завдання».

2.1. Вихідні дані для виконання роботи

Запропоноване нами Завдання виконується на прикладі умовного промислового підприємства – акціонерного товариства відкритого типу (ВАТ) «Електробритва». У якості звітного періоду нами прийнятий 200 X рік. Рік звітного періоду визначається самостійно, залежно від року навчання студента.

У таблиці 2.1 «Баланс ВАТ «Електробритва» на 31.12. 200 X р.», в розрізі статей Балансу наведені залишки по рахунках нашого підприємства на початок звітного періоду (тобто, – на 01.01. 200 X р.).

Таблиця 2.2 містить комплекс умовних господарських операцій ВАТ «Електробритва» за 200 X р.

2.2. Постановка завдання

Треба:

- скласти бухгалтерські проведення до господарських операцій (їх біля 30) та визначити відсутні суми за операціями (див. табл. 2.2);
- узагальнити в Оборотній відомості інформацію про рух активів (ресурсів), капіталу і зобов'язань умовного підприємства на рахунках бухгалтерського обліку протягом звітного періоду;
- скласти Баланс ВАТ «Електробритва» на початок і кінець звітного періоду (для цього слід обов'язково використовувати типову форму Балансу (форму № 1) та керуватися рекомендаціями П(С)БО 2 «Баланс»).

Таблиця 2.1 – Дані для складання балансу ВАТ «Електробритва» на 31.12. 200 (X-1) року, грн.

Стаття балансу та рахунки, що входять до її складу	Варіант завдання				
	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	6
АКТИВ					
1. Основні засоби: залишкова вартість (розрахунково: рядок 031 балансу за вираховуванням рядка 032)	6 231 500	1 903 340	661 054	4 100 000	3 558 180
первісна вартість (сальдо рахунку 10)	1 5262 200	1 4403 740	1 063 100	5 300 000	8 098 960
знос (частка сальдо рахунку 13, що відноситься до основних засобів)	9 030 700	12 500 400	402 046	1 200 000	4 540 780
2. Запаси:					
2.1 виробничі запаси (сальдо рахунків 20, 22), у тому числі	1 194 300	70 000	109 620	95 000	85 600
- сировина і матеріали	869 500	50 000	93 220	70 000	60 000
- малоцінні та швидкозношувані предмети	324 800	20 000	16 400	25 000	25 600
2.2 незавершене виробництво (сальдо рахунку 23)	656 500	130 000	164 700	240 000	40 000

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4	5	6
2.3 готова продукція (сальдо рахунків 26, 25)	997 000	292 100	543 000	620 000	1 200 000
2.4 товари (сальдо рахунка 28)	47 100		93 140	45 000	20 000
3. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:					
чиста реалізаційна вартість (розрахунково: рядок 161 балансу за мінусом рядка 162)	32 000	350 000	98 800	850 000	1 400 720
первісна вартість (сальдо рахунка 36)	32 000	350 000	98 800	850 000	1 400 720
резерв сумнівних боргів (сальдо рахунка 38)	0	0	0	0	0
4. Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами (сальдо субрахунка 371)	5 200		34 650		8 000
5. Інша поточна дебіторська заборгованість (сума усіх субрахунків рахунка 37, окрім внесених до рядків 170, 180, 190, 200 балансу)	82 500	1 000	55 000		2 500
6. Грошові кошти та їх еквіваленти в національній валюті (сума рахунків 30 і 31 у тій їхній частині, що належить до національної валюти), у тому числі:	176 000	2 257 640	2 812 061	1 000 800	150 000
- залишок по рахунка 301	800	2 750	1 100	2 800	740
- залишок по рахунка 311	175 200	2 254 890	2 810 961	998 000	149 260
<i>БАЛАНС (код рядка 280)</i>	9 422 100	5 004 080	4 572 025	6 950 800	7 365 000

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4	5	6
(ПАСИВ)					
1. Статутний капітал (сальдо рахунка 40)	8 409 700	3 900 850	3 188 327	5 000 000	4 500 000
2. Інший додатковий капітал (сума субрахунків рахунку 42, окрім 421 субрахунку)	148 700	300 000	299 133	150 200	110 000
3. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) (сальдо рахунка 44)	154 000	120 000	102 406	509 300	95 000
4. Довгострокові кредити банків (сальдо рахунку 50, окрім субрахунків 505 і 506)	47 200		431400	220 800	
5. Короткострокові кредити банків (сальдо рахунка 60)	10 500		70 000		40 000
6. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги (сальдо рахунка 63)	154 000	320 000	178 715	561 200	2 400 000
7. Поточні зобов'язання за розрахунками: з одержаних авансів (сальдо субрахунка 681)	13 900		9 289		
з бюджетом (сальдо рахунка 64)	191 700	203 230	12 780	80 000	130 000
зі страхування (сальдо рахунка 65)	202 300	60 000	13 480	50 000	10 000
з оплати праці (сальдо рахунка 66)	55 700	100 000	37 155	379 300	80 000
Інші поточні зобов'язання (субрахунки рахунка 68, окрім 681, 682, 683 та інших рахунків класу 68)	34 400		229340		
<i>БАЛАНС (код рядка 640)</i>	9 422 100	5 004 080	4 572 025	6 950 800	7 365 000

Продовження табл. 2.1

Стаття балансу та рахунки, які входять до її складу	Варіант завдання				
	6	7	8	9	10
1	7	8	9	10	11
АКТИВ					
1. Основні засоби:					
залишкова вартість (розрахунково: рядок 031 балансу за вирахуванням рядка 032)	5 904 000	2 628 944	4 618 201	2 492 664	1 200 000
первісна вартість (сальдо рахунка 10)	6 884 000	7 189 244	5 649 081	10 047 664	5 300 000
знос (частка сальдо рахунка 13, що відноситься до основних засобів)	980 000	4 560 300	1 030 880	7 555 000	4 100 000
2. Запаси:					
2.1 виробничі запаси (сальдо рахунків 20, 22), у тому числі	136 800	172 000	112 131	93 800	23 3928
- сировина і матеріали	100 000	122 000	90 031	78 000	205 228
- малоцінні та швидкозношувані предмети	36800	50 000	22 100	15 800	28 700
2.2 незавершене виробництво (сальдо рахунка 23)	345600	532 000	283 278	174 200	590 976
2.3 готова продукція (сальдо рахунків 26, 25)	892800	111 700	731 803	391 414	1 526 688

П

	1	7	8	9	10	11
2.4 товари (сальдо рахунка 28)		64 800	81 000	53 114		110 808
3. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги: чиста реалізаційна вартість (розрахунково: рядок 161 балансу за мінусом рядка 162)		224 000	1 530 000	93 258	469 000	383 040
первісна вартість (сальдо рахунка 36)		224 000	1 530 000	93 258	469 000	383 040
резерв сумнівних боргів (сальдо рахунка 38)		0	0	0	0	0
4. Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами (сальдо субрахунка 371)				800		
5. Інша поточна дебіторська заборгованість (сума всіх субрахунків рахунка 37, крім внесених до рядків 170, 180, 190, 200 балансу)				700	1340	1500
6. Грошові кошти та їх еквіваленти в національній валюті (сума рахунків 30 і 31 у тій їхній частині, що належить до національної валюти), у тому числі:		2 441 152	1 801 440	2 300 000	3 055 377	4 174 368
- залишок по рахунку 301		2 800	3 100	1 000	4 377	4 368
- залишок по рахунку 311		2 438 352	1 798 340	2 299 000	3 051 000	4 170 000
<i>БАЛАНС (код рядка 280)</i>		10 009 152	6 857 084	8 193 285	6 677 795	8 221 308

1	7	8	9	10	11
(ПАСИВ)					
1. Статутний капітал (сальдо рахунка 40)	7 200 000	5 000 000	5 901 630	5 227 139	6 000 000
2. Інший додатковий капітал (сума субрахунків рахунка 42, окрім 421 субрахунка)	216 288	70 360	177 285	402 000	284 544
3. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) (сальдо рахунка 44)	733 392	916 740	601 140	160 800	
4. Довгострокові кредити банків (сальдо рахунка 50, окрім субрахунків 505 і 506)	317 952	397 550	260 700	428 800	543 697
5. Короткострокові кредити банків (сальдо рахунка 60)				172 328	
6. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги (сальдо рахунка 63)	808 128	310 160	651 400		138 189
7. Поточні зобов'язання за розрахунками: з одержаних авансів (сальдо субрахунка 681)					
з бюджетом (сальдо рахунка 64)	115 200	44 000	94 426	72 328	197 770
зі страхування (сальдо рахунка 65)	72 000	50 000	59 016	80 400	123 120
з оплати праці (сальдо рахунка 66)	546 192	68 274	447 688	134 000	933 988
Інші поточні зобов'язання (субрахунки рахунка 68, окрім 681, 682, 683 та інших рахунків класу 68)					
<i>БАЛАНС (код рядка 640)</i>	10 009 152	6 857 084	8 193 285	6 677 795	8 221 308

Таблиця 2.2. – Опис господарських операцій і бухгалтерських проведення ВАТ «Електробритва» за 200 X рік, грн.

№ з/п	Зміст господарської операції	Дебет рахунка	Кредит рахунка	Сума
1	2	3	4	5
<i>I. Операції з придбання (закупівлі) сировини і матеріалів</i>				
Підприємство ВАТ «Електробритва» придбало матеріально-сировинні ресурси (комплектуючі вироби з пластмаси і металовироби) у двох постачальників – ПП «Пластик» та ВАТ «Металік». Причому, якщо за пластмасові вироби ВАТ «Електробритва» розраховалось відразу ж, то з підприємством ВАТ «Металік» була укладена домовленість про оплату виробів з металу тільки після їх отримання				
<i>I.1 Перша подія – оплата матеріальних ресурсів</i>				
1	З поточного рахунка в банку АКБ «Аваль» перерахована передплата фірмі			
а)	ПП «Пластик» за комплектуючі вироби з пластмаси			12 000
б)	Відображений податковий кредит з ПДВ			2 000
в)	Надійшли до підприємства ВАТ «Електробритва» комплектуючі вироби з пластмаси та оприбутковані на його складі			(опер.1а – опер.1б)
г)	Відображений розрахунок з податкового кредиту з ПДВ (вказати суму)			
д)	Зарахована сума попередньої оплати за пластмасові вироби			(див. опер. 1а)

1	2	3	4	5
	<i>I.2 Перша подія – отримання матеріальних ресурсів</i>			
2	Отримані металовироби від ВАТ «Металік», їх оприбутковано на складі ВАТ			
а)	«Електробритва»			22 000
б)	Відображений податковий кредит з ПДВ (суму визначити самостійно)			
в)	Перерахована оплата за металовироби ВАТ «Металік»			26 400
	<i>I.3 Придбання (закупівля) товарно-матеріальних цінностей через підзвітних осіб</i>			
3	Завідуючому господарством ВАТ «Електробритва» Петренку П.П. видано з каси під звіт для придбання електролампочок для освітлення основного виробничого			
а)	цеху підприємства			300
б)	Завгосп Петренко П.П. відзвітував про використання наданих йому коштів (надав товарні чеки та склав авансовий звіт). Електролампочки (МШП) здані до			
	комори цеху основного виробництва			250
в)	Невикористані підзвітною особою гроші повернуті до каси підприємства			50
<i>II. Операції з придбання (закупівлі) основних активів</i>				
4	У підприємства ЗАТ «Станкоприлад» було закуплене нове виробниче устаткування на суму 60 000 грн. (перша подія — отримання устаткування)			

1	2	3	4	5
а)	Підприємством ВАТ «Електробритва» оприбутковано устаткування			50 000
б)	Відображений ПДВ			10 000
в)	Сплачений рахунок постачальника – підприємства ЗАТ «Станкоприлад»			(опер.4а + опер.4б)
г)	Нове виробниче устаткування введено в експлуатацію в основному цеху ВАТ «Електробритва»			(див. опер. 4а)
<i>III. Операції виробничого циклу</i>				
5	До виробництва зі складу ВАТ «Електробритва» надійшли матеріально-сировинні ресурси, загальною сумою 23 000 грн., з них:			
а)	комплектуючі вироби з пластмаси			8 000
б)	вироби з металу			15 000
6	За звітний період нарахована заробітна плата основним виробничим працівникам; проведені нарахування на фонд заробітної плати загальнообов'язкових страхових зборів та утримання з заробітної плати робітників, передбачені діючим законодавством України			
а)	Нарахована зарплата працівникам основного виробництва			48 000
б)	Здійснені нарахування на фонд заробітної плати основних виробничих працівників			19 200

1	2	3	4	5
	(до Пенсійного Фонду України, органам загальнообов'язкового державного соціального страхування з безробіття, на випадок термінової втрати працездатності, від нещасного випадку на виробництві)			
в)	Із загальної суми заробітної плати, яка була нарахована працівникам, проведені обов'язкові загальнообов'язкові державні утримання, з них:			
	- податок з доходів фізичних осіб (ПДФО) – до бюджету			6 000
	- на соціальні потреби – до Пенсійного Фонду України, органам державного соціального страхування (з безробіття та на випадок термінової втрати працездатності)			1 820
7	Нарахована амортизація верстатів та виробничого устаткування			100 000
8	Виготовлена та оприбуткована на склад готова продукція за фактичною собівартістю (суму визначити самостійно)			
<i>IV. Операції з реалізації продукції</i>				
9	Реалізована готова продукція на суму 180 000 грн. (з ПДВ). <i>Перша подія – відвантаження продукції</i>			
а)	Відвантажена готова продукція покупцям			180 000
б)	Нарахована сума податкових зобов'язань з ПДВ			30 000

1	2	3	4	5
в)	Віднесений дохід від реалізації на фінансовий результат (суму визначити самостійно)			
г)	Відображена собівартість реалізації продукції (суму визначити самостійно)			
д)	Списана собівартість реалізованої продукції на фінансовий результат (суму визначити самостійно)			
є)	У повному обсязі сплачена покупцями реалізована їм продукція за операцією 9 (суму визначити самостійно)			
<i>V. Розрахункові операції (розрахунки з кредиторами)</i>				
10	Виплачена заробітна плата працівникам. У той же час у касі залишилася сума заробітної плати, яка не могла бути отримана своєчасно працівниками, з різних причин			
а)	Отримані в касу для виплати заробітної плати грошові кошти			40 180
б)	Виплачена заробітна плата згідно з платіжною відомістю			38 900
в)	Депонована сума своєчасно неoderжаної працівниками заробітної плати (суму визначити самостійно)			
г)	Повернута до банку сума депонованої зарплати (суму визначити самостійно)			
11	З поточного рахунку ВАТ «Електробритва» перераховані утримання: - до бюджету (заборгованість за податками)			
	- суми зі страхування (до Пенсійного фонду України та органам загальнообов'язкового державного страхування) у повному обсязі (загальну суму визначити, виходячи з того, що 65 рахунок, як і його субрахунки, не матимуть залишку)			

2.3. Етапи завдання та методичні рекомендації щодо їх виконання

Етап 1. На початку виконання Завдання Ви повинні отримати реальний Баланс умовного підприємства ВАТ «Електробритва» на 01.01.200 X р.

Для цього уважно ознайомтеся з усією інформацією таблиці 1.1 (ці дані необхідні для складання початкового балансу ВАТ «Електробритва»). У графі 1 табл. 1.1 наведені статті Балансу підприємства на початок звітного періоду і рахунки, що входять до їх складу. Виберіть дані по статтях, що відносяться до Вашого варіанта, і перенесіть їх до форми 1 «Баланс», до графи «На початок звітного періоду», відповідно.

Примітка 1. Нагадаємо, що під час складання Балансу підприємства слід використовувати єдиний грошовий вимірник — «тис. грн.».

Етап 2. Далі Ви повинні скласти бухгалтерські проведення до тих умовних господарських операцій підприємства, що мали місце в його діяльності протягом звітного періоду (табл. 2.2).

Усі господарські операції поєднані нами у Завданні як окремі блоки, — відповідно до тих господарських процесів, до яких вони безпосередньо відносяться.

Перші два блоки Завдання відносяться до процесу забезпечення підприємства матеріальними ресурсами і основними засобами.

Примітка 2. Слід пам'ятати про те, що більшість підприємств України (юридичні особи) є платниками податку на додану вартість (далі ПДВ). Ставка цього виду податку в Україні складає 20 % від вартості товарно-матеріальних цінностей (далі, — ТМЦ). Отже, при купівлі будь-якого виду ТМЦ (включаючи матеріально-сировинні ресурси, продукти незавершеного виробництва інших підприємств, товари, а також різні види об'єктів основних засобів) у підприємства-покупця виникає податковий кредит з ПДВ. Його відображення в бухгалтерському обліку залежить від того, що є «першою подією» під час придбання та розрахунку: «спочатку гроші — потім доставка» (передплата ТМЦ) або, навпаки, «спочатку отримання ТМЦ — потім їхня

оплата» (подальша оплата).

Щоб надати Вам підтримку у виконанні цієї частини Завдання, нижче ми наведемо необхідні пояснення щодо відображення у бухгалтерському обліку тих господарських операцій, які є найскладнішими для Вас. Ваша ж подальша самостійна робота полягає у тому, щоб, уважно використовуючи наведені нами коментарі, мати змогу скласти бухгалтерські проведення до кожної (без винятку) господарської операції (табл. 2.2). При необхідності треба розрахувати деякі суми до операцій та включити їх до табл. 2.2.

Пояснення до операції 1. У схемі «Перша подія – оплата» відбувається наступне.

Операція 1а. Спочатку ВАТ «Електробритва» перераховує кошти постачальнику матеріальних ресурсів за ті ТМЦ, які воно придбає. Причому загальна вартість їх оплати вже включає в себе суму ПДВ (тобто 20 % понад вартістю ТМЦ).

Операція 1б. У підприємства-покупця (тобто, у ВАТ «Електробритва») виникає податковий кредит з ПДВ. Тож, у платіжному дорученні, — документі, який пред'являє підприємство-покупець ТМЦ у свій банк на оплату угоди, — величина ПДВ зазначається окремим рядком. Сума податкового кредиту з ПДВ складає 1/6 всієї вартості оплати, вказаної в платіжному дорученні підприємства-покупця.

Бухгалтерський запис до цієї операції виглядає наступним чином:

<i>Дебет</i> 641/пдв субрахунку,	}	<i>На суму 1/6 від суми операції 1а.</i>
<i>Кредит</i> 644 субрахунку		

Примітка 3. Нами наведені лише коди бухгалтерських рахунків. Вам треба визначити їх назву за Планом рахунків бухгалтерського обліку та дослідити призначення відповідно до Інструкції щодо застосування Плану рахунків.

Операція 1в. Підприємство-покупець (ВАТ «Електробритва») отримує матеріальні ресурси на свій склад виробничих запасів. Це означає, що бухгалтерія нашого умовного підприємства повинна відбити в бухгалтерському

обліку вартість товарно-матеріальних цінностей (без ПДВ) на момент їхнього оприбуткування (зарахування до складу виробничих запасів підприємства-покупця). Таким чином, з цього моменту матеріально-сировинні ресурси, що були придбані ВАТ «Електробритва», стають його виробничими запасами. Одночасно з боку підприємства-покупця виникають розрахункові зобов'язання перед постачальником цих ресурсів (тобто, у підприємства-покупця утворюється кредиторська заборгованість).

Бухгалтерський запис до цієї операції:	}	<i>На суму за операцією 1б.</i>
<i>Дебет</i> 20 рахунка (вказується субрахунок цього рахунка залежно від виду виробничих запасів)		
<i>Кредит</i> 631 субрахунка		

Операція 1г. Під час оприбуткування виробничих запасів не слід забувати про необхідність «погашення» податкового кредиту з ПДВ, який раніше був відображений за кредитом 644 субрахунка (див. операцію 1б). Далі слід зробити такий запис:

<i>Дебет</i> 644 субрахунка,	}	<i>На суму за операцією 1б.</i>
<i>Кредит</i> 631 субрахунка		

Таким чином, 644 субрахунок «закривається».

Операція 1д. Якщо ми уважно простежимо за ланцюжком бухгалтерських проведення, що мав місце в операції 1 (див. операції 1а) — 1г)), то побачимо, що у нас залишилися дебіторська (відображена на 371 субрахунку) і кредиторська (на субрахунку 631) види заборгованості. Ми повинні їх погасити через те, що ТМЦ вже знаходяться на складі у підприємства ВАТ «Електробритва». Саме тому нам треба зробити наступний бухгалтерський запис:

<i>Дебет</i> 631 субрахунка,	}	<i>На суму попередньої оплати, за операцією 1а.</i>
<i>Кредит</i> 371 субрахунка		

Пояснення до операції 2. У схемі «Перша подія — отримання ТМЦ» бухгалтерський облік менш складний: спочатку ми повинні оприбуткувати ТМЦ на складі підприємства-покупця (без ПДВ), потім треба відобразити податковий кредит з ПДВ (20 % від вартості оприбуткованих на складі ТМЦ) і,

нарешті, ми маємо розрахуватися з постачальником на всю вартість товарно-матеріальних цінностей, разом з ПДВ (сума операцій 2а та 2б).

Пояснення до операції 3. При придбанні ТМЦ від підзвітних осіб ми маємо справу з типовим процесом видачі під звіт грошових коштів з каси і з подальшим звітом щодо їх використання. Тільки в **операції 3б** відбувається оприбутковування ТМЦ на склад підприємства-покупця. Тому за дебетом цієї операції повинен вказуватися рахунок окремого виду ТМЦ або субрахунок, для більш точного визначення їх виду (20 рахунок або субрахунок 201, 202 та ін.; 22 рахунок або відкриті до нього субрахунки; 28 рахунок або відкриті до нього субрахунки).

Пояснення до операції 4. Операції, які пов'язані з придбанням необоротних активів, багато в чому схожі на операції по придбанню ТМЦ, однак, головна їх відмінність полягає в тому, що необоротні активи ніколи не стануть виробничими запасами: вони – засоби праці, а не предмети праці. Тому при придбанні основних засобів підприємство-покупець стає якби інвестором цих активів (він тільки інвестує (вкладає гроші) їх придбання).

Бухгалтерський запис до **операції 4а** показує вкладення коштів у нове виробниче обладнання. При цьому дебетується відповідний субрахунок (152) до рахунку 15 «Капітальні інвестиції»:

<i>Дебет</i> 152 субрахунок, } <i>Кредит</i> 631 субрахунок }	<i>На суму вартості устаткування, без ПДВ.</i>
--	--

Відображення ПДВ і оплата рахунка постачальника робляться таким же чином як і в **операції 2** (оскільки перша подія – отримання устаткування).

Якщо підприємство вирішить самостійно використати придбані ним необоротні активи, то воно після прийняття рішення про це повинно ввести їх до експлуатації. Це означає, що дані об'єкти мають бути виведені зі складу капітальних інвестицій підприємства, а їх вартість повинна бути додана до відповідного виду тих об'єктів необоротних активів, що вже використовуються підприємством і по яких нараховується амортизація. У нашому випадку

(операція 4г) бухгалтерський запис вказує на введення до експлуатації виробничого устаткування:

<i>Дебет</i> 104 субрахунка,	}	<i>На суму вартості устаткування, без ПДВ</i>
<i>Кредит</i> 152 субрахунка		

(тобто збільшується вартість цього виду об'єктів основних засобів і по них розпочне нараховуватись амортизація у встановленому щодо цього порядку).

Третій блок Завдання стосується процесу виробництва продукції, тобто формування собівартості продукції, що виготовляється.

Пояснення до операції 6. Окрім витрат, які закономірно формуються у складі виробничої собівартості продукції (що пов'язано з необхідністю використання у виробництві матеріальних ресурсів, основних засобів, трудових ресурсів), відповідно до діючого законодавства підприємство зобов'язане надавати допомогу суспільству в різних сферах соціального страхування. Тому до собівартості продукції, що виготовляється підприємством, включаються також витрати, пов'язані із соціальними заходами (нарахування по фонду оплати праці найманих працівників, – у працедавця).

Бухгалтерський запис до операції 6б має вигляд:

Дебет 23 рахунка,

Кредит 65 рахунка (або ж можуть бути вказані відповідні субрахунки 65 рахунка, якщо нам конкретно відомий вид соціального страхування).

Операція 6в. Крім того, що підприємства беруть участь у забезпеченні соціальних програм держави, їх працівники (незалежно від рівня займаної посади та кваліфікації праці) також беруть участь у цьому процесі: вони сплачують податок з доходів фізичних осіб і вносять свій вклад у розвиток соціальних програм зі своєї зарплати. Працівники бухгалтерської служби підприємства виконують всі необхідні утримання з заробітної плати працівників підприємства «автоматично» відповідно до діючого законодавства України. По-перше, такий порядок усуває можливі незручності, що можуть виникнути у працівників, коли б вони самі здійснювали ці платежі, по-друге, держава отримує систему надійного контролю за цим процесом. Таким чином, замість

номінальної заробітної плати (тобто тієї, що не «очищена» від податків й утримань різного роду) працівник одержує в касі підприємства вже реальну заробітну плату, з якої були зроблені всі необхідні утримання.

В **операції 6в** дебетується 661 рахунок і кредитуються 64 і 65 рахунки, у розрізі необхідних субрахунків, відповідно.

Примітка 4: Процес визначення сум по 64 і 65 рахункам вимагає окремих пояснень, які містяться у Конспекті лекцій до дисципліни «Бухгалтерський облік», в учбовій та фаховій літературі щодо цієї дисципліни. Для полегшення виконання Завдання суми до **операцій 6б і 6в** наведена нами без додаткових розрахунків, – вже у готовому умовному вигляді.

Четвертий блок Завдання включає господарські операції, що пов'язані із реалізацією продукції. Цей процес досить складний, тому зупинимось на ньому більш детально. При реалізації продукції може мати (чи не мати) місце її передплата.

Пояснення до операції 9. Ми будемо виходити з того, що перша подія не пов'язана із передплатою продукції нашого підприємства.

Операція 9а. Спочатку наше підприємство відвантажує готову продукцію покупцям. При цьому відбувається збільшення його дебіторської заборгованості (з боку покупців) та одночасно збільшується дохід ВАТ від реалізації готової продукції. Це оформлюється бухгалтерським записом:

<i>Дебет</i> 36 рахунок,	}	<i>На всю вартість продукції (разом із нарахованим на неї ПДВ).</i>
<i>Кредит</i> 701 субрахунок		

Нагадаємо, що ПДВ складає й 20 % від вартості продукції, що продається.

Операція 9б. При відвантаженні продукції у ВАТ «Електробритва» виникають податкові зобов'язання з ПДВ. Це означає, що прибуток підприємства повинен бути зменшений на суму ПДВ:

<i>Дебет</i> 701 субрахунок,	}	<i>На суму ПДВ.</i>
<i>Кредит</i> 641/ ПДВ субрахунок		

Операція 9в. Прибуток від реалізації має бути списаний на фінансовий результат діяльності підприємства. При цьому слід врахувати, що прибуток по

операції 9а був зменшений в **операції 9б** на суму ПДВ. Відповідно до цього бухгалтерський запис до **операції 9в**:

Дебет 701 рахунка, *Кредит* 79 рахунка.

Операція 9г. Далі ми повинні віднести фактичну собівартість готової продукції на собівартість її реалізації, бо цієї продукції вже немає на складі підприємства ВАТ «Електробритва»:

<i>Дебет</i> 90 рахунка,	}	<i>На частину суми фактичної собівартості готової продукції, раніше відображеної на рахунку 26 (без ПДВ).</i>
<i>Кредит</i> 26 рахунка		

Операція 9д. Собівартість реалізованої продукції повинна бути списана в свою чергу на фінансові результати діяльності підприємства:

Дебет 79 рахунка, *Кредит* 90 рахунка.

Операція 9є. Ми розглянули, як підприємство відвантажило продукцію і віднесло на фінансові результати доходи та витрати, що пов'язані з її реалізацією. Та є ще одна операція, коли підприємство отримує на свій поточний рахунок гроші від покупців (за продукцію і ПДВ). Тоді, відповідно, зменшується (або повністю погашається) й сума дебіторської заборгованості підприємства по розрахунках із ним (з боку покупців).

П'я т и й б л о к Завдання включає такі операції, що пов'язані із поверненням на поточний рахунок коштів своєчасно не виданої працівникам, але належної їм, заробітної плати та операції з погашення ВАТ «Електробритва» наявної кредиторської заборгованості.

Етап 3. Розглядаючи в бухгалтерському обліку оформлення господарських операцій (див. табл. 2.2), треба приділити увагу і ще одному важливому питанню, окремо. Йдеться про необхідність визначення фінансового результату підприємства – прибутку чи збитку. Що для цього, слід пам'ятати: рахунки 7 і 9 класів у кінці кожного звітного періоду повинні обов'язково «закриватися» на 79 рахунку (тобто не повинні мати залишку на початок наступного звітного періоду). Сам 79 рахунок, у свою чергу, повинен «закриватись» на 44 рахунок. Якщо доходи перевищують витрати, то фінансовий результат – прибуток; якщо, навпаки, доходи менше витрат, то – збиток.

Етап 4. Для складання Сальдової оборотної відомості у її умовній формі (таблиця 2.3) необхідно узагальнити усі залишки (початкові, кінцеві) та обороти (дебетові, кредитові), які мали місце протягом звітного періоду на рахунках бухгалтерського обліку у ВАТ «Електробритва».

Таблиця 2.3. – Форма Сальдової оборотної відомості ВАТ «Електробритва» за 200 X рік, за якою виконується Завдання, грн.

Код синтетичного рахунку	Сальдо на початок звітного періоду		Обороти за звітний період		Сальдо на кінець звітного періоду	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
<i>Активні:</i>	.....		.....	.....	.....	
<i>Пасивні:</i>		.....	.....	.....		.....
<i>Разом</i>	.....	.....	.....	.....	.....	.....

Кінцеві залишки по рахунках визначаються за формулами визначення кінцевих сальдо:

- по активних рахунках:

$$\text{Скінц д} = \text{Споч д} + \text{Об д} - \text{Об кр}, \quad (2.1)$$

- по пасивних рахунках:

$$\text{Скінц кр} = \text{Споч кр} + \text{Об кр} - \text{Об д}, \quad (2.2)$$

де Скінц д (Скінц кр) – сальдо на кінець звітного періоду дебетове (кредитове);

Споч д (Споч кр) – сальдо на початок періоду дебетове (кредитове);

Об д (Об кр) – обороти протягом звітного періоду дебетові (кредитові).

Етап 5. Одержані нами у Сальдовій оборотній відомості кінцеві сальдо по рахунках слід узагальнити за статтями типової форми 1 «Баланс» (графа «На кінець звітного періоду»).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України. – К., 16 липня 1999 року №996-XIV.
2. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку / №№ 1–12, 14–17, 19–21 і 25. // База даних інформаційно-правової системи «ЛІГА».
3. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій 30.11.99 № 291. // База даних інформаційно-правової системи «ЛІГА».
4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.99 № 291. // База даних інформаційно-правової системи «ЛІГА».
5. Бухгалтерський облік: Навч. пос. / За заг. ред. Вериги Ю.А. - К.: Центр учбової літератури, 2008. – 396 с.
6. Васюта-Беркут О.І. та ін. Теорія бухгалтерського обліку. Навч. посібник. / О.І. Васюта-Беркут, Г.Ф. Шепітко, Н.О. Ромашевська; За заг. Ред. В.Б. Захожая. – 2-ге вид., стереотип.— К.: МАУП, 2003. – С. 4-9
7. Грабова Н.М. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник / За ред. Кужельного М.В. 6-е вид. – К.: А.С.К., 2003. – С. 3-13, 253-263.
8. Космина Р.М. Бухгалтерський облік: Навч. Посіб. – К.: Вища школа, 2003. – 174 с.
9. Малюга Н.М. Теорія бухгалтерського обліку. Збірник задач і вправ. – Житомир: ЖІТІ, 2000. – С.8-91.
10. Теория бухгалтерского учета. Учебник для студ. экон. спец. вузов I-IV уровней аккредитации. / Нар. Укр. акад.; Авторы: А.Ф. Кондратьева и др. Под общ. ред. А.Ф. Кондратьевой. – Харьков: Фолио, 2002. – 271 с.
11. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. – К.: Знання, 2004. – 447 с.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ВАСИЛЕВСЬКА Надія Євгеніївна

ЛЕВЧЕНКО Надія Анатоліївна

Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни «**Бухгалтерський облік**» (для студентів 3 курсу заочної форми навчання напряму підготовки 6.030509 «Облік і аудит»).

Редактор *З. І. Зайцева*

Комп'ютерний набір *Н. Є. Василевська*

Комп'ютерне верстання *І. В. Волосожарова*

План 2010, поз. 537 М

Підп. до друку 08.12.2010 р.

Формат 60x84 1/16

Друк на ризографі.

Ум. друк. арк. 1,2

Тираж 50 пр.

Зам. №

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: ДК № 731 від 19.12.2001